

Krüseman, Mina (1986), *Alles bevalt mij behalve rust*. Amsterdam, Feministische uitgeverij Sara.

Ik kende Mina Krüseman uiteraard goed vanwege haar breuk met Multatuli. Het is leuk en interessant om deze selectie uit haar driedelige brievenuitgave te lezen. Krüseman schrijft uitermate leesbaar, zeker als je bedenkt dat haar brieven intussen al 150 jaar geleden geschreven zijn. Wat een temperament! Voor mij een nieuwe stimulans om me nergens en door niemand te laten doen en altijd te doen wat ik wil doen.

In het tweede deel van dit boek staan heel wat brieven aan Multatuli. Ze zullen ook wel in de *Volledige werken* staan, maar dat heb ik niet gecheckt. Aangrijpend zijn de passages over de Frans-Duitse oorlog. Bijvoorbeeld 65 en 66. Ook over de wispelturigheid en beïnvloedbaarheid van de massa.

In verband met auteursrechten, zie 141 en 157.

De uitgave bevat achterin een lijst met vertalingen van Franse woorden en uitdrukkingen, maar er zijn er veel overgeslagen (zie bijvoorbeeld 195 ('t.à.t.' en 'grommelant'), 198 ('défi'), 203 ('T. à V.'). Indonesische woorden en uitdrukkingen worden niet vertaald (bijvoorbeeld 212), maar in het laatste deel ineens wel tussen vierkante haakjes. Ook de Franse uitdrukkingen worden daar vertaald tussen vierkante haakjes.

Houden

Philip Vermoortel
12-2022

CITATEN

27: [...] wij tot de overtuiging gekomen zijn dat het kanker is. [Dat woord was toen dus ook al bekend, evenals de diagnose.]

36: onze indische kattenaar [Mag je dat in deze belachelijke woke-tijden nog schrijven?]

37: hoewel gij weet dat hij alles behalve dominé's gezind is [Mina over haar vader]

52: Mijne artiste-carrière éénmaal zóó nabij gekomen zijnde, is het mij niet mogelijk al die studies, en plannen, en hoopjes, ja zelfs al die duizende moeilijkheden en soesas der toekomst, zoo opeens vaarwel te zeggen, voor een geheel ander leven, waar ik mogelijk bitter weinig voor berekend ben.

61: een monsterlijk joodje [Mag je dat in deze belachelijke woke-tijden nog schrijven?]

62: Natuurlijk weten wij hier van niets; berigten van den oorlog mogen niet publiek gemaakt worden zonder autorisatie van het gouvernement, dus begrijpt gij dat, voor de franschen, Frankrijk niets dan overwinningen behalen kan!

64: [de] regeringsvormen, welke toch maar ellendig zijn, zoolang twee menschen het regt hebben om miljoenen ongelukkig te maken. [= De Franse keizer en de Duitse koning]

68: de zwarte américaine

74: Tot den neger (knecht) toe weet van gediensigtheid geen raad en komt mij telkens stukjes ijs brengen om in mijn drinkwater te doen.

88 de couranten,² die alles zeggen waarvoor ze betaald worden [Noot 2: Precies als bij ons in Nederland!]

93: In zijn [= Vosmaer] roman over een reis naar Italië, *Amazone*, vinden we wellicht en [sic] portret van Mina in de figuur van Marciana' [sic]: [Uit de inleiding bij III 1872-1875]

108: Alles bevalt mij behalve rust

110: Antwerpen

117: Ik schrijf uitsluitend om te zeggen wat ik denk

124-125: Geloof me, er zijn zóó weinig créatures in de menschenwereld die attachement verdienen, dat 't de moeite niet waard is om je aan duizend décepties bloot te stellen, ter wille van een enkele zusterziel, die je toch ook door de omstandigheden ontnomen zal worden, op 't oogenblik dat je haar 't meest zou nodig hebben enz. enz. enz.

127: 't Is me een *tuig*, die heeren van de pers!

130: Wij hebben met J. een geheelen dag door de bosschen gezworven en een slot van den Hertog van Nassau bezocht, dat *versierd* was met meer dan 200 gehoornde hertenkoppen; een wreedaardige wijze van orneeren!

131: De rijtuigcn zijn heel duur, en paarden of ezels zijn maar sukkeldiertjes, waarmee men te veel medelijden heeft om ze te gebruiken.

149: Brutaal als een koetspaard!

160: Ik heb een paar dagen geleden de 3de en de 4de afl. van uw 6de bundel Ideeën gekregen door Funke, en tegelijkertijd nog een 4de afl. door Muquardt in Brussel.

172: Mijn adres is: Maart, Rome poste restante en April, Napels idem

178: Al wat ik weet, is dat ik 't woord '*vriendschap*' in een somber oogenblik van teleurstelling *geschraapt* heb uit mijn leven, en daarna, zonder omzien, mijn weg alleen vervolgd heb [...].

184: [aan Multatuli, 7 maart 1874] zou 't al heel leelijk van u zijn als gij mijn 100 fr. niet aannaamt, die ik op 't oogenblik niet gebruiken kan en die gij noodig hebt voor uw *zieke*; *die kàn* niet werken en heeft dus 't recht van *weigeren* verloren.

188: 't zijn net javanen; als ze iemand beet kunnen nemen, laten ze het niet

194: [aan Multatuli. (eigenlijk Mimi), 13 juni 1874] daarom zend ik je maar zoo weinig (fr. 50 die ik NIET nodig heb) maar wil je meer hebben, zeg 't gerust, je weet dat ik er aan kan komen, zonder stelen of hard werken! Pourvu dat ik 't in tijds weet!

201-202: [over Funke, niet positief]

211: [Over Antwerpen en het 'Vlaamsch tooneel']

213: Zie je die arme javaantjes met hun bloote pootjes, geheel à la mode gekleed!

217: [Over de invoering van 'den *droit d'auteur*']

218: Ja, *de Geijter* wil ik graag kennen en 't Vlaamsche théâtre [sic] zou me kunnen pousseeren op 't holl.

230: [Hier en op veel andere plaatsen dringt Krüseman erop aan dat Dekker en Mimi moeten trouwen om schandaal te vermijden. Zie ook 241. [*Vreemd, aangezien Mina zelf nooit heeft willen trouwen. Ze heeft op het einde van haar leven wel een relatie gehad met een twintig jaar jongere man, die ze overleefd heeft. Haar twee dochtertjes zijn jong gestorven.*]

240: 'Dankje Vijanden!' heb ik lachend gezegd: 'jullie kunt een *meesteres* niet meer verheerlijken dan door haar *leerling* toe te juichen!'

259: zóó *gauche* verdedigd [*'Gauche' is 'lomp'*].

261: Ik dacht dat de drukpers *vrij* was in Nederland?

281: Zijt gij met u beiden, dan kunt gij elkander nog ophouden, maar geheel alleen, in een omgeving van noten, rekeningen van noten, eten met noten, enz. enz. wordt een mensch op 't laatst zóó nootachtig, dat zijn levenslust wel in een noot te vangen is!

282-283: Leest toch eens '*Les Lettres d'Abeilard et d'Heloise*', die Abeilard is precies Mul! Ik heb in mijn eentje zitten lachen over de overeenkomst! Die innige zielloosheid en die geslepen frazenwijsheid, dat egoïstisch klagen en dat gevoelloos overheerschen, die veeleischende koudheid, die bestudeerde hoogheid, [283] die gemaakte nederigheid, die valsche oprechtheid, die gemanieerde eenvoud, die schijnheilige goedhartigheid, die onridderlijke ruwheid, die doordachte menschlievendheid, die alles vertrappende zelfaanbidding, Mul! Mul! Mul! op en top Mul! tot in 't mishandelen van zijn innig geliefde Heloïse toe! Hij sloeg haar, maar hij deed 't *uit liefde*!

291: Arme stakkerts [sic], die niet gevraagd hebben om geboren te worden! Welk recht hebben de menschen, om steeds de wereld te overstelpen met een heirleger ongelukkige schepselen, die bestemd zijn om levenslang te boeten voor de misdaden en vergissingen hunner ouders?

301: [Uit de inleiding bij V 1877-1922] Mina Krüseman is haar leven lang een felle anti-militariste geweest. Ze was vijftien toen ze woedend het huis verliet omdat haar vader bij zijn pensionering een lintje kreeg. Fel haalde ze uit over Frans-Duitse oorlog [...].

307: *La science sans conscience mène au crime.*

308 : Een aapje van twaalf [= jongetje] speelde in de tuin, zag aan de andere kant van de heg iets bewegen, herkende een *neger*, vloot naar binnen om een geweer te halen en schoot hem dood. [Dit

speelt zich af in Amerika.] Voor de rechter gebracht, vroeg men hem waarom hij dat gedaan had. 'Waarom?' herhaalde hij verwonderd, 'wel daar kreeg ik lust in... het was maar een neger'. De rechters hebben hem, als onaansprakelijk voor z'n daden, vrijgesproken; hij was immers een kind van de oorlog.

311: Vibert was een vrijdenker en had zijn gehele reputatie te danken aan het schilderen van geestelijken, vooral kardinalen, in hun verschillende levensopvattingen. Het rood van de kardinaalsjaponnen was zo schitterend, dat het in de handel rouge Vibert werd genoemd.

317-318: Ja, afschaffing van de slavernij. Ze hebben die arme negers hun meesters afgenomen en ze naakt en [318] gevloekt de wereld in gejaagd, zonder dak, zonder kleding, zonder voedsel en zonder middel van bestaan. Want de meesters hadden ze geruïneerd. Die konden zelf nauwelijks leven, nadat al het zilver- en goudgeld was weggevoerd en het papiergeld voor nul verklaard was geworden...

320 Al dat vredesgefluister om ons heen heeft niets anders te beduiden, dan dat de aanstaande oorlog nog beter georganiseerd zal wezen, nog geleerder en nog wreder, roemrijk tot stervens toe en eervol tot in de vuilste schande.

321: Al degenen, die bij het lijden van anderen gewonnen hebben, hunkeren nu reeds naar een nieuwe oorlog en spreken erover als over een noodzakelijkheid. Die vuile speculatie moeten wij onmogelijk maken.

325: de avoué's [procureurs] **[De Geijter was avoué.]**

330: 'Wat zou Christus gedaan hebben indien hij in dezen tijd, op aarde terug was gekeerd? Zou hij dienst genomen hebben als soldaat, zou hij zijn broeders gedood hebben, hun goederen gestolen, hun bezittingen verbrand hebben? Zou hij gehunkerd hebben naar een eerekruis tot belooning voor zijn misdaden?'

ZETFOUTEN

93: en => een

93: ' => [moet weg]

188: na-aister => naai-ster

222: doodzwijen => doodzwijgen

284: chounteuses => chanteuses